

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av riksdagsordningen och 1 § lagen om riksdagsmannaarvode

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagsordningen och lagen om riksdagsmannaarvode skall ändras. Syftet med lagändringarna är att förhindra de negativa verkningarna av s.k. dubbelmandat, som innebär att en person samtidigt är verksam som riksdagsledamot och som ledamot av Europaparlamentet.

Om detta finns i dag motsvarande temporära bestämmelser, som gäller fram till Europaparlamentsvalet 1999.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

MOTIVERING

1. Nuläge och bakgrund

Det att en person samtidigt är verksam som riksdagsledamot och som ledamot av Europaparlamentet benämns inom Europeiska unionen allmänt dubbelmandat. Riksdagens grundlagsutskott ansåg 1994 i sitt betänkande (GrUB 8/1994 rd) att det i praktiken är omöjligt att samtidigt sköta ett uppdrag som riksdagsledamot och ett uppdrag som ledamot av Europaparlamentet på behörigt sätt. Detta faktum ansåg utskottet tala för ett på lag baserat system för att förhindra de negativa verkningarna av dubbelmandat. Eftersom en riksdagsledamot enligt artikel 5 i EG:s valrättsakt av 1976 (76/787/EKSG, EEG, Euratom) kan vara ledamot av Europaparlamentet, har det dock ansetts att man inte genom lag kan bestämma om förbud mot dubbelmandat. De negativa verkningarna av dubbelmandat har därför endast motverkats genom temporära bestämmelser.

När riksdagen behandlade regeringens proposition med förslag till lagstiftning angående förrättande av val av företrädare för Finland i Europaparlamentet (RP 297/1994 rd), i vilken en permanent lag om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet föreslogs bli stiftad, beslöt riksdagen att, med åberopande av ett brådskande behov av att få till stånd bestämmelser om det första valet i riksdagen av företrädare i Europaparlamentet, i stället för en permanent lag huvudsakligen anta endast vissa lagar gällande ett temporärt arrangemang. Dessa lagar är lagen om val i riksdagen av företrädare i Europaparlamentet (1183/1994), lagen om temporär ändring av riksdagsordningen (1186/1994), lagen om temporärt undantag från lagen om riksdagsmannaarvode (1187/1994) och lagen om temporär ändring av 91 § lagen om riksdagsmannaval (1188/1994).

Enligt lagen om temporär ändring av riksdagsordningen upphör ett riksdagsmannauppslag inte på grund av att riksdagsmannen har valts till företrädare i Europaparlamentet. Handhavandet av riksdagsmannauppslaget avbryts dock för den tid under vilken det ovan nämnda uppdraget handhas, och riksdagsmannen får under denna tid inte delta i riksdagsarbetet utan hans suppleant träder i stället för honom för att handha riksdagsmannauppslaget. När lagen stiftades var avsikten att den skulle gälla till dess att full-

makterna för de ledamöter som valts vid det första direkta valet 1996 hade godkänts i Europaparlamentet. I lagen om temporärt undantag från lagen om riksdagsmannaarvode föreskrevs att om en suppleant tillträder för att handha riksdagsmannauppslaget i stället för en riksdagsman, innehålls hos riksdagsmannen, under den tid då han sköter uppdraget i Europaparlamentet, hela det arvode och hela den kostnadsersättning som avses i lagen om riksdagsmannaarvode (328/1947).

Riksdagen fogade till sitt svar på regeringens proposition ett uttalande enligt vilket den förutsatte att dubbelmandat för riksdagsmän bör kunna förhindras genom praktiska arrangemang före det första valet av företrädare för Finland i Europaparlamentet. Enligt riksdagens uttalande skulle saken vid behov skötas genom lagstiftningsåtgärder.

I sin proposition med förslag till lag om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet (RP 351/1994 rd) utgick regeringen fortfarande från att frågan skulle regleras i partiernas eller riksdagsgruppernas stadgar. I enlighet med detta stiftades också lagen om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet (272/1995).

Riksdagen förutsatte dock i sitt svar på regeringens proposition att regeringen omedelbart skulle börja bereda en lagstiftning som skulle komplettera den då antagna lagen och förhindra att en riksdagsman som blivit invald i riksdagen samtidigt skulle kunna vara företrädare i Europaparlamentet. Vid beredningen skulle det särskilt bedömas vilken roll EG:s valrättsakt från 1976 numera de facto spelar och om den nationella lagstiftningen om saken lämpligen kunde genomföras på grundlagsnivå eller genom en undantagslag. Det förutsattes att en proposition i saken omedelbart skulle avges till den riksdag som skulle väljas vid riksdagsvalet 1995. Det ansågs att kompletterande bestämmelser nödvändigt måste införas i god tid före de första direkta valen av företrädare i Europaparlamentet. Justitieministeriet gav den av ministeriet tillsatta vallagsarbetsgruppen 95 ett tilläggsuppdrag, som gick ut på att bereda de bestämmelser som behövdes i saken.

I regeringens proposition med förslag till temporär lagstiftning om samtidig verksamhet som riksdagsman och företrädare i Euro-

paparlamentet (RP 219/1995 rd) föreslogs att giltighetstiden för den lagstiftning beträffande vilken hade bestämts att den skulle vara i kraft till dess att 1996 års val av företrädare i Europaparlamentet hade förrättats och vars syfte var att förhindra de negativa verkningarna av s.k. dubbelmandat, dvs. att en person samtidigt är verksam som riksdagsman och som ledamot i Europaparlamentet, skulle förlängas så, att den gäller över motsvarande val som förrättas 1999. På basis av propositionen godkände riksdagen den 5 mars 1996 lagen om ändring av ikraftträdelsestadgandet i lagen om temporär ändring av riksdagsordningen (167/1996), lagen om ändring av 2 § lagen om temporärt undantag från lagen om riksdagsmannaarvode (168/1996) och lagen om temporär ändring av 91 § lagen om riksdagsmannaval (169/1996). Lagarna gavs den 15 mars 1996, och de två förstnämnda av dem trädde i kraft den 1 april 1996 och den sistnämnda lagen, genom vilken en tidigare lag med samma namn upphävdes fr.o.m. lagens ikraftträdande, den 24 oktober 1996. Lagarna gäller till dess att fullmakterna för de ledamöter som valts vid 1999 års val av företrädare för Finland i Europaparlamentet har godkänts i Europaparlamentet.

I regeringens proposition med förslag till ny Regeringsform för Finland (RP 1/1998 rd) föreslås att den reglering i den temporära 8 a § riksdagsordningen som gäller förhindrande av de negativa verkningarna av dubbelmandat permanent skall tas in i 28 § 1 mom. regeringsformen.

I regeringens proposition med förslag till vallag och till vissa lagar som har samband med den (RP 48/1998 rd) inbegreps åter, med hänvisning till förfarandet enligt propositionen gällande regeringsformen, ett förslag till en permanent bestämmelse om fullmakt för en ersättare som träder i stället för en riksdagsledamot som valts till ledamot av Europaparlamentet (127 § 3 mom.). Riksdagen godkände i september 1998 förslaget till vallag, och lagen (714/1998) gavs den 2 oktober 1998 och trädde i kraft den 8 oktober 1998.

Finland tog upp frågan om förbud mot dubbelmandat vid EU:s regeringskonferens 1996, men då fattades inget beslut om saken. I Amsterdampfördraget (FördrS 103/1998), som ingicks som en följd av konferensen, togs dock in en bestämmelse enligt vilken Europaparlamentet kan utarbeta

förslag till Europaparlamentsval enligt en i alla medlemsstater enhetlig ordning, och dessutom i enlighet med principer som är gemensamma för alla medlemsstater (den nya artikeln 190 i EG-fördraget). På basis av denna bestämmelse utarbetade Europaparlamentet i juli 1998 ett förslag till författning i vilken bestäms om gemensamma principer gällande förfarandet vid valet av ledamöter till Europaparlamentet. Enligt förslaget omfattar den nya författningen också ett förbud mot dubbelmandat. Förslaget har dock ännu inte behandlats av rådet.

Det system som för närvarande är i kraft temporärt i Finland och som innebär ett förbud mot att samtidigt vara verksam i riksdagen och i Europaparlamentet, uppfyller uppenbarligen också kraven enligt EG:s valrättsakt, som innehåller ett förbud mot ett eventuellt dubbelmandat.

2. Föreslagna ändringar

I propositionen föreslås att den temporära reglering som i syfte att förhindra de negativa verkningarna av dubbelmandat genomförts i lagen om temporär ändring av riksdagsordningen skall bli permanent på motsvarande sätt som i förslaget till regeringsformen. Den föreslagna bestämmelsen om saken skall gälla tills den nya regeringsformen träder i kraft.

Det föreslagna lagstiftningsarrangemanget kan förbli i kraft oförändrat också i det fallet att den valrättsakt som Europaparlamentet föreslagit godkänns i den föreslagna formen, dvs. om dubbelmandat förbjuds. Detta innebär inte att en riksdagsledamot inte är valbar till Europaparlamentet, utan han kan kandidera i Europaparlamentsvalet. Om han väljs till ledamot av Europaparlamentet, skall han inom en i arbetsordningen för riksdagen angiven tid bestämma vilketdera uppdraget han ämnar börja sköta. Om han väljer att bli ledamot av Europaparlamentet, avbryts skötseln av uppdraget som riksdagsledamot under den tid han är ledamot av Europaparlamentet, och hans ersättare träder i hans ställe i riksdagen. En dylik ändring av EG:s valrättsakt förutsätter dock att den nyss avgivna vallagens 164 § ändras så, att till de uppdrag som utgör hinder för att vara ledamot av Europaparlamentet fogas uppdraget som riksdagsledamot.

Lagändringen genomförs så, att riksdagsordningens temporära 8 a §, i vilken före-

skrivs om de negativa verkningarna av dubbelmandat, ersätts med en permanent bestämmelse med samma innehåll, som tas in i riksdagsordningen med samma paragrafnummer. Genom lagen om ändring av riksdagsordningen upphävs 1994 års lag om temporär ändring av riksdagsordningen jämte de ändringar som gjorts 1996.

I anslutning till det ovan nämnda förslaget föreslås dessutom att lagen om temporärt undantag från lagen om riksdagsmannaarvode ersätts med en permanent lag om ändring av 1 § lagen om riksdagsmannaarvode. På samma sätt som i dag innehålls enligt förslaget hos en riksdagsledamot som valts till ledamot av Europaparlamentet helt och hållet det arvode och den kostnadsersättning som enligt lagen om riksdagsmannaarvode tillkommer honom för tiden som ledamot av Europaparlamentet.

Den temporära reglering som ingått i lagen om temporär ändring av 91 § lagen om riksdagsmannaval och som gäller fullmakt för en ersättare som trätt i stället för en riksdagsledamot som valts till ledamot av Europaparlamentet har redan fr.o.m. den 8 oktober 1998 ersatts med permanenta regler i 126 § 3 mom. vallagen.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen har inga ekonomiska verkningar.

3.2. Verkningar gällande deltagandet i den samhällseliga verksamheten

Genom propositionen säkerställs att riksdagens verksamhet kan fortsätta utan störningar om en riksdagsledamot eventuellt väljs till ledamot av Europaparlamentet. I riksdagen tillträder en ersättare i hans ställe. En riksdagsledamot som är ledamot av Europaparlamentet kan inte fullt ut delta i riksdagsarbetet.

Eftersom en riksdagsledamot är valbar i Europaparlamentsval och en ledamot av Europaparlamentet är valbar i riksdagsval, begränsar det föreslagna arrangemanget inte möjligheterna att kandidera till dessa representationer eller att som vid val utsedd ledamot delta i deras verksamhet. De föreslagna arrangemangen förutsätter dock att att man, inom den tid som anges i arbetsordningen

för riksdagen, väljer mellan dessa uppdrag, eftersom det är förbjudet att samtidigt vara verksam som ledamot av båda representationerna.

4. Ärendets beredning

Regeringens proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. I riksdagens kansli har samtidigt beretts den ändring av arbetsordningen för riksdagen som ansluter sig till förslaget.

5. Närmare bestämmelser

Närmare temporära bestämmelser om förhinderande av de negativa verkningarna av dubbelmandat har funnits i 3 a § och 63 § 2 mom. arbetsordningen för riksdagen. Avsikten är att talmanskonferensens förslag gällande en permanent ändring av dessa bestämmelser skall behandlas i samband med denna proposition.

6. Ikraftträdande

Lagen om temporär ändring av riksdagsordningen och lagen om temporärt undantag från lagen om riksdagsmannaarvode, vilka föreslås bli upphävda genom de föreslagna lagarna, skulle, om de inte upphävdes, gälla till dess att fullmakterna för de ledamöter som valts vid 1999 års val av företrädare för Finland i Europaparlamentet har godkänts i Europaparlamentet. Också efter denna tidpunkt behövs bestämmelser om de frågor som regleras i dessa lagar. Eftersom det har föreslagits att den reglering som gäller förhinderande av de negativa verkningarna av dubbelmandat och som gäller i form av temporära bestämmelser, skall tas in permanent i den nya regeringsformen, och eftersom bestämmelsen om fullmakt för en ersättare som trätt i stället för en riksdagsledamot som valts till ledamot av Europaparlamentet redan har tagits in som en permanent bestämmelse i vallagen, anses det ändamålsenligt att också de nu föreslagna lagarna, som innehåller permanenta regler, skall träda i kraft så snart som möjligt. Därför föreslås lagarna träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

Enligt förslaget bör åtgärder som verkställigheten av lagarna förutsätter kunna vidtas innan lagarna träder i kraft.

Avsikten är att den föreslagna lagen om

ändring av riksdagsordningen skall upphävas den 1 mars 2000 genom den nya regeringsformen, i vars 28 § 1 mom. en motsvarande bestämmelse har föreslagits bli införd. Lagen om ändring av 1 § lagen om riksdagsmannaarvode förblir däremot i kraft vid nämnda tidpunkt.

Vallagen, genom vilken lagen om riksdagsmannaval jämte ändringar har upphävts, trädde i kraft den 8 oktober 1998. Bestämmelsen om fullmakt för en ersättare för en riksdagsledamot som har valts till ledamot av Europaparlamentet, som tidigare ingick i det 3 mom. som temporärt fogats till 91 § lagen om riksdagsmannaval, finns i dag som en permanent bestämmelse i 126 § 3 mom. vallagen.

7. Lagstiftningsordning

Förslaget till lag om ändring av riksdagsordningen bör behandlas i den ordning som 67 § riksdagsordningen föreskriver, eftersom det är fråga om ändring av grundlag.

Förslaget till lag om ändring av 1 § lagen om riksdagsmannaarvode bör behandlas i den ordning som 70 § riksdagsordningen föreskriver, eftersom den gäller riksdagsmannaarvode.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av riksdagsordningen

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 67 § riksdagsordningen föreskriver,

fogas till riksdagsordningen en ny 8 a § som följer:

8 a §

Uppdraget som riksdagsledamot upphör inte på grund av att riksdagsledamoten har valts till ledamot av Europaparlamentet. Uppdraget som riksdagsledamot avbryts dock för den tid under vilken det ovan nämnda uppdraget sköts, och riksdagsledamoten får under denna tid inte delta i riksdagsarbetet utan hans ersättare träder i hans ställe för att sköta uppdraget som riksdagsledamot.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Genom denna lag upphävs lagen den 16 december 1994 om temporär ändring av riksdagsordningen (1186/1994) jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 1 § lagen om riksdagsmannaarvode**

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 70 § riksdagsordningen föreskriver,

ändras i lagen den 30 april 1947 om riksdagsmannaarvode (328/1947) 1 § 3 mom., sådant det lyder i lag 1185/1994, som följer:

1 §

Hos en riksdagsledamot som utnämns till medlem av statsrådet innehålls hälften av det arvode och den kostnadsersättning som enligt denna lag tillkommer honom. Hos en riksdagsledamot som valts till ledamot av Europaparlamentet innehålls arvodet och kostnadsersättningen enligt denna lag helt och hållet för den tid han är ledamot av Europaparlamentet. Hos en riksdagsledamot, vilken som värnpliktig inträtt i aktiv tjänst

eller i civiltjänst, innehålls likaså arvodet och kostnadsersättningen helt och hållet under tiden för nämnda tjänstgöring.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Genom denna lag upphävs lagen den 16 december 1994 om temporärt undantag från lagen om riksdagsmannaarvode (1187/1994) jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 23 oktober 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Justitieminister *Jussi Järventaus*

2.

Lag

om ändring av 1 § lagen om riksdagsmannaarvode

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 70 § riksdagsordningen föreskriver,

ändras i lagen den 30 april 1947 om riksdagsmannaarvode (328/1947) 1 § 3 mom., sådant det lyder i lag 1185/1994, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Hos riksdagsman som utnämnts till medlem av statsrådet innehålls hälften och hos riksdagsman som valts till ledamot i Europaparlamentet innehålls nio tiondedelar av honom enligt denna lag tillkommande arvode och kostnadsersättning. Hos riksdagsman, vilken som värnpliktig inträtt i aktiv tjänst eller i civiltjänst, innehålls det arvode och den kostnadsersättning som enligt denna lag tillkommer honom för tiden för nämnda tjänstgöring.

Hos *en riksdagsledamot* som utnämnts till medlem av statsrådet innehålls hälften av *det* arvode och *den* kostnadsersättning som enligt denna lag *tillkommer* honom. Hos *en riksdagsledamot* som valts till ledamot av Europaparlamentet *innehålls arvodet och kostnadsersättningen enligt denna lag helt och hållet för den tid han är ledamot av Europaparlamentet*. Hos *en riksdagsledamot*, vilken som värnpliktig inträtt i aktiv tjänst eller i civiltjänst, innehålls *likaså arvodet och kostnadsersättningen helt och hållet under tiden för nämnda tjänstgöring*.

Denna lag träder i kraft den 199 .
Genom denna lag upphävs lagen den 16 december 1994 om temporärt undantag från lagen om riksdagsmannaarvode (1187/1994) jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

